

Львівський національний університет імені Івана Франка
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
Ivan Franko Lviv National University
LIBRARY

вул. Драгоманова, 5
79601 Львів, МСП-601
Україна

5 Drahomanov Str.
79601 Lviv
Ukraine

тел./факс (032)275-60-01, 239-47-54

E-mail: info@nb.lviv.ua

№ 67 від 23 липня 2015 року

Міському голові міста Артемівська
п. О. О. Реві

Вельмишановний Олексію Олександровичу!

Як стало відомо із публікацій в ЗМІ, у Вашому місті проводиться робота із залученням істориків та краєзнавців для здійснення перейменувань окремих вулиць. Усвідомлюючи відповідальність таких важливих заходів, що визначатимуть суспільні орієнтири та служитимуть збереженню історичної пам'яті та національної ідентичності громадян Вашого міста, дозволю собі висловити ініціативу і пропозицію розглянути серед імен, які можуть бути надані вулицям Артемівська, постать видатного українського бібліотекаря та книгознавця, початок наукової діяльності якого безпосередньо пов'язаний з давнім Бахмутом – Федора Пилиповича Максименка (1897-1983).

Максименко Федір Пилипович (23.I.1897, с. Біленьке Катеринославського повіту (тепер Запорізького р-ну) Запорізької обл. – 06.VII.1983, м. Львів) – видатний український книгознавець, бібліограф, бібліофіл, один з фундаторів бібліотечно-бібліографічної справи в Україні. Походив з родини священика. У 1917 р. закінчив курс Катеринославської духовної семінарії і вступив до Київського університету св. Володимира, де навчався до 1918 р., згодом поїхав на Донбас. З квітня по травень 1919 р. був завідувачем бібліотеки Донецького губернського відділу народної освіти; у 1919-1920 рр. став завідувачем шкільного музею у м. Бахмуті (тепер м. Артемівськ), а упродовж 1920-1921 рр. завідував повітовим краєзнавчим музеєм. У 1921-22 рр. був призначений на посаду завідувача бібліотечної секції Бахмутського повітового відділу народної освіти (м. Костянтинівка), завідувача Костянтинівської центральної бібліотеки, виконував обов'язки бібліотечного інструктора повітового відділу народної освіти. Саме у цей час вчений розпочав роботу над укладенням ґрунтовної фахової краєзнавчої бібліографії, опублікованої на сторінках педагогічного часопису “Просвещение Донбасса” (*Максименко Ф. П. Матеріали к библиографии Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда) // Просвещение Донбасса. – 1922. – № 6/7. – С. 101-104; № 8. – С. 107-110; № 9. – С. 114-117*). Це була перша ґрунтовна науково-бібліографічна праця дослідника, що згодом знайшла продовження у його доробку. Саме нетривалий Бахмутський період діяльності, за спогадами про особисте спілкування співробітників Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка, став важливим етапом у формуванні принципів, наполегливості, працьовитості та бажання постійного самовдосконалення молодого вченого. Окремі аспекти діяльності Максименка цього періоду знайшли відображення в публікаціях сучасних істориків та краєзнавців Донеччини, зокрема, В. Суткового, С. Татарінова, П. Тутова, Н. Тутової.

У 1922-1925 рр. він продовжив навчання на історичному відділі факультету просвіти Київського інституту народної освіти ім. М. П. Драгоманова. У 1923-1930 рр. працював на посаді бібліотекаря Всенародної бібліотеки України при АН УРСР (нині – Національна бібліотека НАН України ім. В. І. Вернадського); у 1928-1931 рр. навчався в аспірантурі з

бібліографії при Всенародній бібліотеці України; у 1931-1933 рр. займав посади наукового співробітника, помічника завідувачів відділів україніки й комплектування, завідувача відділу періодики. У цей період Ф. Максименко активно працював над укладенням бібліографічних описів та покажчиків, зокрема укладав для періодичних видань списки літератури про видатних діячів науки і культури. Своїми методичними розробками та публікаціями він заклав підвалини сучасної української бібліографії, увійшов в історію своєю класичною працею *“Матеріали до краєзнавчої бібліографії України”* (Київ, 1930), що охоплювала понад тисячу бібліографічних публікацій різних видів, інформацію про рецензії та покажчики.

У 1930-х рр. вже відомий на той час вчений зазнав ідеологічних переслідувань та репресій з боку радянської влади. Його критикували як одного з ідеологів та “ентузіастів” бібліографічного репертуару української книги, оскільки він відстоював тезу про широке розуміння етнографічних меж українського народу – від Донбасу та інших територій, які штучно відносили до російської історії, до теренів Надсяння, що перебували у складі Польщі (*“Межі етнографічної території українського народу”* (Київ, 1927)). Після спонукань до самокритики та психологічного тиску бібліограф був звільнений з посади у центральній бібліотеці УРСР. Упродовж 1933-1946 рр. зазнав поневірянь та труднощів у працевлаштуванні (працював на різних бібліотечних посадах у Всесоюзному науково-дослідному інституті цукрової промисловості Київського інституту харчової промисловості, Спілці деревообробників, Київському державному медичному інституті, Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка).

У 1946 р. він розпочав працювати у Науковій бібліотеці Львівського державного університету імені Івана Франка. До 1951 р. займав посаду завідувача відділу бібліографії; у 1951-1974 рр. був заступником директора з наукової роботи. У 1974-1983 рр. займав посаду завідувача відділу рукописних, стародрукованих та рідкісних книг, який був відновлений та реорганізований виключно завдяки його особистій ініціативі та зусиллям. У Львові, незважаючи на постійний контроль органів держбезпеки, розгорнув активну наукову та педагогічну діяльність – для працівників профільних установ викладав бібліографію та історію книги, організував на базі Наукової бібліотеки Львівського університету постійний семінар для бібліографів міста; укладав, редагував, консультував, рецензував бібліографічні покажчики: українознавчі, краєзнавчі, з історичної бібліографії, персональні, галузеві (з літературознавства, історії, мистецтва, філософії, медицини, геології тощо); упродовж 20 років вів поточний покажчик з мінералогії; був ініціатором, укладачем та редактором серії покажчиків *“Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету”* (1944–65); укладач бібліографічного покажчика *“Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР”* (1963-1964). Автор праць та каталогів, серед яких і стародрукованих видань: *“Матеріали до краєзнавчої бібліографії на Україні. 1847–1929. Список бібліографічних праць, що стосуються окремих місцевостей УРСР, Бессарабії, Дону й Криму”* (К., 1930); *“Матеріали до бібліографії М. О. Скрипника”* (Харків, 1932, у співавторстві); *“Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог”* (Львів, 1958); *“Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у Львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог”* (Львів, 1975); *“Література по палеонтології України в 1967–77 гг.”* (Львів, 1980); *“Матеріали до бібліографії української книжки XIX ст.”* (неопуб.); *“Бібліографія бібліографії української книжки XIX–XX ст.”* (1945, опубл. 1991).

Незважаючи на відсутність наукового ступеня, Ф. Максименко користувався повагою та визнанням не лише вчених України (Ю. Меженко, Г. Коляда, Я. Дашкевич, Я. Ісасвич, Ю. Мицик, С. Білокінь) чи всього СРСР (зокрема відомого російського книгознавця Є. Неміровського, який нещодавно люб'язно погодився опублікувати українською мовою свої спогади та листування з Максименком), але й багатьох західноєвропейських бібліографів та істориків-українознавців (з 85-літтям Максименка вітали відомі гарвардські вчені І. Шевченко, Б. Струмінський, Ф. Сисин, П. Кеннеді-Грімстед та ін.).

Ф. Максименко зібрав цінну особисту бібліотеку: книги, журнали, збірники, графічні видання, рукописи різноманітної тематики XVII–XX ст. бл. 10 тис. назв. Значну частину бібліотеки після смерті Максименка, згідно з духівницею його дружини, успадкував і перевіз

до Києва у приватне користування С. Білокінь. Частина зібрання, яким користувався на роботі, була залишена у відділі рукописних, стародрукованих та рідкісних книг як іменний фонд. Після смерті вдови Максименка, спадкоємці передали домашню книгозбірню до Наукової бібліотеки у відділ рукописних, стародрукованих та рідкісних книг. Зібрання налічує 2897 книг, коректурні варіанти видань різних авторів з помітками Максименка, фотодокументи, 120 екслібрисів, 40 скриньок рукописних картотек тощо.

Постать Ф. П. Максименка в українській бібліотечно-інформаційній науці є прикладом та зразком наукової ерудиції та відповідальності. Відділ рукописних, стародрукованих та рідкісних книг Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка носить його ім'я, проводяться численні заходи, спрямовані на вшанування пам'яті та популяризацію спадщини видатного вченого, життєвий шлях якого відобразив усі етапи становлення української соборності у новітній час.

З повагою,

Директор

В. Ф. Кметь